

analys NORDEN

Analys Norden ger dig analys och djupare insikt i de nordiska ländernas politiska liv. Utvalda skribenter analyserar vad som sker och varför. Höstens övergripande tema handlar om Norden som en global föregångsregion. I detta nummer analyserar skribenterna klimat-, miljö- och energipolitiken i våra nordiska länder. God läslust!

Analys Norden ges i samband med sessionen ut i en tryckt version – annars kommer Analys Norden varje månad i din e-post. Är du inte redan prenumerant har du chansen att bli det nu.

norden

Nordiska ministerrådet
Nordiska rådet

an

SESSIONSSPECIAL TILL NORDISKA RÅDETS SESSION I OSLO 2007

Klimakamp – ude og hjemme

Mens den danske regering med statsministeren og miljøministeren i front rejser rundt til internationale klimamøder og forbereder FN's klimakonference i København i 2009 skærpes den politiske kamp på hjemmebanen. Her er det tydeligt, at miljøpolitik bliver en stadig hårdere kampplads i takt med, at miljø- og klimaspørgsmål rykker op på den politiske dagsorden.

Den danske regering arbejder intenst på at gøre FN's klimakonference i 2009 til en international succeshistorie. Det ambitiøse – og håbefulde – mål for regeringen er, at der på det internationale topmøde i København træffes vidtgående beslutninger til gavn for et bedre miljø på kloden.

Med statsminister Anders Fogh Rasmussen og miljøminister Connie Hedegaard i spidsen arbejder flere specialgrupper i centraladministrationen på højtryk for at forberede den store begivenhed på dansk grund og sikre det bedst mulige afsæt for konkrete beslutninger. Det medfører en hektisk rejseaktivitet for både ministre og embedsmænd.

I slutningen af september var statsministeren og miljøministeren med til det uformelle FN klima-topmøde i New York, indkaldt af FN's generalsekretær Ban Ki-Moon. Her skulle stats- og regeringslederne bl.a. drøfte reduktion i udledningen af drivhusgasser og udvikling af ny grøn teknologi.

Bagefter udtalte miljøministeren, at

AF THOMAS LARSEN

det blot for trekvart år siden ville have været utænkeligt at få klimaet skubbet så højt op på den internationale dagsorden. Men nu var rapporterne fra FN's klimasekretariat blevet fælles gods, og dermed er der ved at opstå konsensus om, at der skal træffes markante beslutninger inden for de næste 10–15 år, fastslog Connie Hedegaard.

Mødet i New York var en vigtig del af arbejdet frem mod næste store internationale møde i Indonesien i december, hvor den danske regering håber, at der kan vedtages en køreplan for arbejdet frem mod en bindende global aftale, som regeringen satser på kan blive en realitet på topmødet i København 2009.

Miljø på dagsordenen

At klima- og miljøspørgsmål rykker op på dagsordenen fik den danske miljøminister også et tydeligt bevis på, da hun under besøget i USA stod i spidsen for en europæisk delegation med deltagelse af bl.a. miljøministeren fra Tyskland og repræsentanter fra Europa-Kommissionen.

Gruppen deltog i briefinger i den amerikanske kongres, og her talte Connie Hedegaard om de danske erfaringer med klimapolitik over for et panel af indflydelsesrige senatorer, som er særligt optaget af miljø- og klimaspørgsmål.

Budskabet fra den europæiske delegation var, at det i høj grad kan lade sig gøre at skabe stærke og konkurrencedygtige økonomier parallelt med en miljøpolitik, som betyder, at landene udleder færre drivhusgasser.

Derudover har både Anders Fogh Ras-

mussen og Connie Hedegaard deltaget på flere rejser til indlandsisen på Grønland for at vise internationale gæster – bl.a. amerikanske topolitikere og den tyske kansler Angela Merkel – hvor dramatisk hurtigt klimaforandringerne slår igennem og får de enorme ismasser til at smelte.

De to ministres indsats belønnes dog langt fra med applaus på hjemmefronten. Tværtimod er det tydeligt, at i takt

danske miljøindsats på internationale møder rundt om i verden, mens han efter S-ledelsens opfattelse gør alt for lidt i den hjemlige miljøpolitik.

Socialdemokraterne angriber således regeringen for, at udledningen af CO₂ er steget for første gang i længere årrække, at energiforbruget er øget, og at der ikke i tilstrækkeligt omfang bygges nye vindmøller, ligesom Socialdemokratiet angriber landbruget for at

... at det i høj grad kan lade sig gøre at skabe stærke og konkurrencedygtige økonomier parallelt med en miljøpolitik, som betyder, at landene udleder færre drivhusgasser.

med at klima-, miljø- og energispørgsmål får større betydning og relevans for vælgerne, ja så skærpes den politiske kamp tilsvarende.

Kamp på hjemmebanen

Socialdemokratiets politiske ordfører har således kaldt Anders Fogh Rasmussen for „miljøets Hr. Schwan“ – med en drilsk reference til alle tiders mest populære danske tv-serie „Matador“ om en række familier i den fiktive provinsby, Korsbæk.

Netop her arbejdede Hr. Schwan som en stadig mere desperat ekspedient, der af al magt forsøgte at få udstillingsvinduet i „Damernes Magasin“ til at tage sig godt ud, selv om varerne – med S-politikerens ord – var noget skidt.

Dette billede blev brugt til at rette en anklage mod Fogh for at oversælge den

smadre den danske natur ved at udlede alt for meget kvælstof og øge pesticidforbruget.

Derudover forsøger de socialdemokratiske ordfører igen og igen at minde vælgerne om, at Anders Fogh Rasmussen som nystatsminister efter regerings-skiftet i 2001 sanktionerede en hårdhændet sanering af Miljøministeriet, aflyste projekter med vedvarende energi, stoppede etablering af mølleparker og promoverede forskeren og debattøren Bjørn Lomborg, der som bekendt er blevet verdenskendt for at udfordre stort set alle miljøforskere med sin kritik af, at årsagerne til klimaændringer ikke er tilstrækkeligt sikkert belyst, og at miljøinvesteringer alt for sjældent har været genstand for cost-benefit analyser.

Kort sagt: Socialdemokraterne forsøger af al magt at rubricere statsministe-

ren som en vendekåbe og gør samtidig en ihærdig indsats for at fremstille regeringschefens rejser til udlandet som udtryk for hykleri:

„Det klæder hverken Danmark eller regeringen, at den på den måde rejser rundt og fejer for alle mulige andres døre – mens skidt vokser foran vores egen,“ lød en typisk salut fra Socialdemokratiet i forbindelse med statsministerens rejse til New York.

Et markant skifte

Hvor vidt angrebene vil gøre indtryk på vælgerne, er det endnu for tidligt at sige. Målinger har vist, at vælgerne ikke mener, at regeringen har gjort nok for miljøet.

Omvendt er det tydeligt, at Anders Fogh Rasmussens politiske prioriteringer har ændret sig markant inden for få år, og at han nu arbejder særdeles målrettet for at erobre initiativet i miljø-, klima- og energipolitikken, og når man har regeringsmagten, har man automatisk en stor talerstol til rådighed og et stærkt apparat, som effektivt kan gennemføre et politisk kursskifte.

Over for sit politiske bagland holdt Anders Fogh Rasmussen i sommeren en stor tale, hvor netop kampen mod klimaændringerne fyldte meget, og i sin åbningstale til Folketinget den 2. oktober, som indledte en ny samling i parlamentet var store og vigtige afsnit netop hellet miljøet og kampen mod klimaændringer.

Der er tale om et bemærkelsesværdigt skifte i forhold til hans tidligere taler, hvor miljøpolitikken fik en anderledes perifer placering. Det er også tydeligt, at statsministeren har kastet hele sin energi ind i arbejdet for at gøre FN's klimakonference i 2009 til en succes. Han har for længst etableret et særligt sekretariat i Statsministeriet, som skal organisere og koordinere forberedelsen af topmødet i tæt samarbejde med bl.a. embedsværket i Miljøministeriet og Udenrigsministeriet, og han følger i dag området meget tæt.

Fogh vil næppe kunne overbevise oppositionen og de politiske modstandere i Socialdemokratiet om, at hans skifte er udtryk for en ny erkendelse og en ægte interesse for miljøet. Men måske kan han overbevise danskerne, og under alle omstændigheder har regeringen ikke længere en bred og åben flanke i miljøpolitikken.

Eft regeringens første initiativer i begyndelsen af 2007 var nærmest symbolsk for skiftet: Fremlæggelsen af et energipolitisk udspil, hvor det centrale mål er, at Danmark på sigt skal frigøre sig fra fossile brændsler. Regeringen vil frem mod 2025 reducere anvendelsen af fossile brændsler med mindst 15 pct. i forhold til i dag, og i samme år skal vedvarende energi fordobles til at udgøre mindst 30 pct. af det danske energiforbrug. De offentlige investeringer i forskning, udvikling og demonstration af energiteknologier øges betragteligt, og de skal være med til at understøtte den private energi- og miljøindustri, som er i kraftig vækst.

Lykkes skiftet, bliver Fogh svær at kalde for Hr. Schwan. ■

Moderaterna vann valet på att framställa sig som det nya arbetarpartiet. Nu vill statsminister Fredrik Reinfeldt transformera moderaterna till ett grönt miljöparti. Kontrasten är stor jämfört med för ett år sedan när moderaterna såg miljö- och klimatfrågorna som något företagarfientligt som partierna till vänster sysslade med.

Helomvändning i miljöpolitiken

I dag står klimatfrågan överst på dagordningen för den moderatledda regeringen. Vid det internationella mötet i FN i slutet av september tog statsminister Fredrik Reinfeldt initiativet till en internationell kommission för ett klimatsäkert bistånd. Och i höstens budget finns flera satsningar som ska minska de klimatförstörande utsläppen.

Inför valet lade de borgerliga partierna ned stor kraft på att förbereda sig inför ett maktövertagande. De hade gemensamma arbetsgrupper på politikens samtliga fält för att mejsla fram en gemensam politik. Men två områden, kultur och miljö, ansågs mindre viktiga och hade därför inga arbetsgrupper. Alliansen attackerades hårt av miljöpartiet, vänstern och socialdemokraterna för att den nonchalerade klimatfrågorna och saknade miljöpolitik.

Den förre regeringschefen, Göran Persson, gjorde miljön till en profilfråga när han blev statsminister. Han formulerade en vision om att göra Sverige till ett grönt folkhem. Men Fredrik Reinfeldt förklarade utan omsvep under valrörelsen, när algbloomingen i Östersjön pågick för fullt, att miljöfrågorna inte var prioriterade.

När Reinfeldt och de övriga borgerliga partierna vann valet hann Reinfeldt knappt ta plats i statsministerrummet förrän han retade upp opposition och ledarsidor när han sa att det inte var meningsfullt för Sverige att gå i täten för klimatfrågorna, eftersom de är globala och att vi förorenar mindre än länder som till exempel Kina. Den linjen höll han fast vid under några veckor.

Men fyrtiotre dagar efter riksdagsvalet kom Nicholas Sterns larmrapport om kostnaderna för klimatförändringar. Den utlöste ju en storm i världsoptionen och i Sverige. Den svenska regeringen med Fredrik Reinfeldt i spetsen stod då tomhänt utan någon klimatpolitik.

Nu kom öppen kritik även inifrån moderaterna. "– Vi måste ändra attityd. Alldeles för många av oss moderater har taggarna utåt bara man nämner ordet miljö", sa en riksdagsledamot.

Och EU-parlamentarikern Anders Wijkman, kristdemokrat, med ett förflutet i Röda Korset och Naturskyddsföreningen dömde, i ett uppmärksammat tal, ut miljöpolitiken som alliansens svagaste punkt.

Sverige i spetsen för klimatöverenskommelse

Därefter gick det fort. Fredrik Reinfeldt och miljöminister Andreas Carlgren, centerpartist, skrev debattartiklar och lovade att stödja det tyska initiativet att EU skulle minska utsläppen av växthusgaserna med 30 procent fram till 2020. Efter en viss tvekan fastställdes även Sver-

AV MARGIT SILBERSTEIN

ges nationella mål till 30 procent. Därmed går alliansregeringen längre än den förra regeringen som i en avsiktsförklaring sa att de svenska koldioxidutsläppen ska minska med 25 procent fram till 2020.

Fredrik Reinfeldt deklarerade också att klimatfrågan ska bli den enskilt vik-

Och i våras, när Fredrik Reinfeldt reste till USA, där han träffade president George Bush och skakade hand med guvernör Arnold Schwarzenegger, stod klimatfrågorna överst på dagordningen. Det gjorde de också när Kinas president Hu Jintao var på besök i Sverige.

Fredrik Reinfeldt fick stor uppmärksamhet på hemmaplan för dessa toppmöten samtidigt som oppositionen rasade och anklagade Reinfeldt för att hyckla och sakna trovärdighet i klimatfrågorna.

När 70 regeringschefer samlades i FN inför det stora miljömötet i Bali i december presenterade Fredrik Reinfeldt ett unikt svenskt åtagande. Regeringen kommer att upprätta en internationell kommission för att klimatsäkra världens biståndsinnsatser. Arbetet inleds i höst

kommissionens rekommendationer ska påverka inte bara givarländernas utan också Världsbankens arbete.

Och i den budget som regeringen lade fram för riksdagen den 20 september finns flera förslag som ska gynna klimatet och göra det kostsamt att släppa ut sådant som bidrar till klimatförändringar. Det handlar till exempel om utökade satsningar på energieffektivisering, klimatforskning och ett program för hållbara bostäder, miljöteknik och ett starkt internationellt samarbete kring klimatfrågor.

Höjd koldioxidskatt – men inte för flyget

För att nå EU:s klimatmål höjs skatten på koldioxid så att bensin blir 29 öre dyrare och dieseln 55 öre dyrare per liter.

det krävs väsentligt högre skatter, enligt bland andra Naturskyddsföreningen. Flyget kommer fortfarande undan koldioxidskatter med hänvisning till att en nationell skatt på flygbränsle är meningslös eftersom flygbolagen skulle tanka planen utomlands istället.

I dagarna lade den statliga klimat- och sårbarhetsutredningen fram en rapport

Hundratusentals hus kan på lång sikt komma att förlora marken under sig, vilket kommer att kosta upp till 100 miljarder kronor ...

Regeringens ambition och förhoppning är att en ny klimatöverenskommelse, istället för Kyotoavtalet, ska träffas under det svenska ordförandeskapet.

tigaste frågan när Sverige blir ordförande för EU 2009. Regeringens ambition och förhoppning är att en ny klimatöverenskommelse, istället för Kyotoavtalet, ska träffas under det svenska ordförandeskapet. Regeringen vill också vara pådrivande för att EU ska utöka det europeiska systemet med handel med utsläppsrätter till att omfatta hela transportsektorn och till att gälla flera länder.

och slutförs i samband med det svenska ordförandeskapet i EU andra halvåret 2009. Kommissionens uppgift blir att ta reda på hur man kan använda biståndet för att möta klimathotet.

Kommissionen, som får namnet The Commission on Climate Change and Development ska ledas av biståndsmistern Gunilla Carlsson och bestå av forskare och representanter för både givar- och mottagarländer. Förhoppningen är att

De höjda skatterna på drivmedel har satt igång en svekdebatt, där kristdemokraterna är måltavlan. Partiet lovade i valrörelsen sänkta skatter på bensin, det blev alltså tvärtom. Det brutna vallöftet tycks ha straffat alliansens minsta parti, som enligt den senaste väljarbarometern inte skulle komma in i riksdagen.

Motivet bakom de höjda skatterna är att uppmuntra transportsektorn, som idag är beroende av fossila bränslen och står för cirka 30 procent av de nationella utsläppen, att minska förbrukningen av fossila bränslen och övergå till mindre förorenande alternativ som biobränslen. Men regeringen har fått kritik för att skatthöjningarna är så små att de inte kan bidra till att utsläppen minskar. För

med en dyster framtidsbild. Enligt rapporten kommer Sverige att få fler värmeböljor med bland annat ökad smittspridning som följd. Hundratusentals hus kan på lång sikt komma att förlora marken under sig, vilket kommer att kosta upp till 100 miljarder kronor om inga åtgärder vidtas snabbt. Utredaren föreslår bland annat att regeringen lägger fram ett lagförslag, som förbjuder kommuner att bygga på mark där riskerna för ras och skred kommer att öka.

Energipolitiken har genom årtionden varit en mycket traumatisk fråga för de borgerliga partierna. En svensk statsminister, centerpartisten Thorbjörn Fälldin, avgick till och med på grund av motsättningar om kärnkraften, som han vägrade bygga ut. Men inför förra årets riksdagsval lyckades de fyra allianspartierna nå en kortsiktig överenskommelse om en politik för innevarande mandatperiod. Den innebär att det inte blir någon avveckling av kärnkraften men heller ingen utbyggnad fram till år 2010. Vad som händer därefter är en öppen fråga.

Men överenskommelsen är skör eftersom partierna har olika inställning till kärnkraften. Miljöministern Andreas Carlgren är skeptisk, medan den nye folkpartiledaren Jan Björklund, vill ha fler kärnkraftverk. Moderatledaren Fredrik Reinfeldt har varit vag och gett ottydliga besked. ■

Ved årtusindets begyndelse var der ikke enighed i rigsfællesskabet om Kyoto-protokollen. Danmark vedtog Kyoto-aftalen i 2002, men Færøerne har haft sine forbehold. Så det var ganske uventet, da det færøske regeringsflertal tilsluttede sig Kyoto-aftalen i slutningen af september i år.

Pludselig Kyoto-vedtagelse giver rynker i panden

Færøerne besluttede i 2007 at tilslutte sig Kyoto-aftalen. Det er en vedtagelse der stiller store krav til det færøske samfund. På landjorden er det måske overskueligt, men søfarten bliver en hård nød at knække. Fiskeskibene står nemlig for en meget stor del af Færøernes forurening, samtidig med at de også er landets eneste store indtægtskilde. Derfor vil erhvervslivet og liberale politikere have sær aftaler for Færøerne. Modargumentet er, at vi skulle have været med fra begyndelsen; nu er det for sent at påvirke aftalen, så i stedet skal vi implementere aftalen med det samme i stedet for at vente på sanktionerne; bøderne.

Specialister og entusiaster har længe presset på for at få politikerne til at underskrive Kyoto-aftalen og at bruge de penge, der kræves, fordi miljøet – og

AF JÁKUP MAGNUSSEN

vores fremtid – lider. Realiteten er dog den, at Færøerne er så lille et land, at dets CO₂-udslip ingen rolle spiller på verdensplan. Men landet vil gerne være en del af det globale verdenssamfund, så beslutningen har stor signalværdi.

Politisk baggrund

Det indgår i regeringsaftalen fra 2004, at Landsstyret, den færøske regering, målrettet vil arbejde for at reducere luft-

Specialister og entusiaster har længe presset på for at få politikerne til at underskrive Kyoto-aftalen og at bruge de penge, der kræves, fordi miljøet – og vores fremtid – lider.

forureningen. Men tidligere i år bekræftede den færøske regeringsleder, lagmanden Jóannes Eidesgaard, at Landsstyret ikke havde en konkret plan. Så på trods af at lagmanden tidligere har sagt at Kyoto-aftalen ville blive vedtaget i denne regeringsperiode, kom det som lidt af en overraskelse, da han 17. september fremsatte lovforslaget om at implementere den på Færøerne. Forslaget blev vedtaget i det færøske parlament, Lagtinget, 28. september.

Dele af oppositionen påstår, at udspillet er rent valgflæsk, da der vil blive afholdt Lagtingsvalg senest i januar 2008. Det var også sidste ud kald i den-

ne omgang: FN har afkrævet Danmark en klar udmelding om Færøernes stilling til Kyoto-aftalen senest 24. oktober 2008. Færøerne er ikke selvstændigt medlem af FN.

Hvad nu?

Valgflæsk eller ej, der skal ske noget. Erhvervslivet har hele tiden haft forbehold. Ligesom det konservative parti Fólkaflokkurin også har ønsket sær aftaler. Og

Kyoto-aftalen er en stor mundfuld for Færøerne: I perioden fra 1990 til 2002 voksede Færøernes CO₂-udslip med 11 procent. Siden har man, bortset fra en måling i 2004, ingen statistik. Fra Danmark og FN har landsstyret fået at vide, at Færøerne med den nye situation forpligter sig til at reducere udslippet med 19–20 procent de næste fire år.

Siden Analys Nordens seneste artikel om miljø på Færøerne fra september 2006 har Landsstyret besluttet at tildele miljøområdet yderligere fire millioner kroner. Miljøforvaltningen oplyser, at fire millioner kroner rækker til at opgradere miljø- og konventionsområdet for

at leve op til Kyoto-aftalen. Altså ingen penge til store projekter, men kun det mest nødvendige. Ønsket var at få 11 millioner kroner. Politikerne forklarer, at det kun er første skridt på vejen. Men med vedtagelsen af Kyoto-aftalen bør man måske gå lidt hurtigere.

Et skridt på vejen for Landsstyret har været at sammenlægge miljøforvaltningen og andre relevante institutioner i en større organisation, umhvørvistovan. Men beslutningen er så ny, at det endnu ikke lader sig gøre at vurdere, hvor meget det vil effektivisere miljø- og naturområdet.

Pres på politikerne

Man kan fornemme, at mange politikere og erhvervsfolk ville have ønsket en anden løsning på Kyoto-spørgsmålet. Måske at få en overgangsperiode, der strækker over flere årtier. Men Færøerne er presset, da man gerne vil deltage i international forskning og have større samarbejde med EU.

Desuden ønsker Færøerne selvstændigt medlemskab i Nordisk Råd, og på andre måder at kunne virke på lige fod med andre lande. Det kan man næppe, hvis man går imod en grundlæggende sag som Kyoto-protokollen. Derudover er miljø- og naturbevidstheden begyndt at vokse i den færøske befolkning. Kommende generationer vil uden tvivl stille

store krav til miljøpolitikken. For eksempel har en ny børnehaven installeret solpaneler, der udover at spare miljøet for 12 tons CO₂ årligt, også vil blive brugt i den pædagogiske virkelighed. Mange husejere skifter olien ud med el-varmepumper, der er meget mere skånsomme både for miljøet og for pengepungen. Stadig flere husstande i hovedstaden Tórshavn får fjernvarme. Og miljøforkæmpere får stor plads i medierne. Færøerne har desuden planer om at få en større del af energiudvindingen fra vind, vand og brint. Og man er engageret i andre miljøprojekter som for eksempel bølgeenergi. Men det tager sin tid. Det løser heller ikke spørgsmålet om olieforbruget på havet med det samme.

Miljøbaggrund

I natur- og miljøbelyttelsesansligninger er Færøerne ikke nogen old-timer. Vi fik den første forbrændingsstation til affald i begyndelsen af 1980'erne. Det var en interkommunal beslutning. Før det blev alting dumpet i havet. Hver kommune havde sin rampe, så biler kunne bakke ud til kanten for at læsse affaldet af. Mange naturskønne områder var beskidte og stinkende. Tórshavn fik sin egen energi- og forbrændingsstation i 1987, og med årene har stationerne forbedret sig meget. Hvor stationerne i begyndelsen foretog simpel forbrænding af al slags

affald, organiserer begge nu genbrug, sortering og benytter avancerede filtre til reduktion af CO₂-udslip.

Færingerne mener selv, at de er 10 år bagefter udviklingen i nabolandene. Nogle gange bliver det måske brugt som en undskyldning. I miljøspørgsmålet er det ikke længere muligt, hvis man vil være med. I årets løb har man snakket om at købe CO₂-kvoter fra andre lande og at få tildelt CO₂-kompensation i forbindelse med ulandsprojekter. Men heller ikke det må blive en undskyldning for ik-

ke at handle og tænke kreativt. Derfor kan det være nødvendigt at realisere Landsstyrets idé om en forskerpark og forskningssamarbejde med andre lande. Færøerne er ikke medlem af EU. Og selv om man samarbejder med EU på flere områder, har landet ikke fri adgang til EU's midler og organisationer.

Efter Kyoto

Efter beslutningen om at underskrive Kyoto-aftalen har politikere fra regeringsflertallet udtalt, at beslutningen

kommer til at koste mange millioner kroner. Antageligt betyder dette, at myndighederne bliver tvunget til at kigge på finansloven med nye briller og prioritere anderledes økonomisk. En mulighed kunne være at prioritere forebygningshøjere. Med jævne mellemrum lammer fisketørke den færøske økonomi. Senest i 90'erne, hvor den danske regering kom Færøerne til undsætning med statslån på flere milliarder kroner. Eksperternes holdning er, at politikerne og erhvervslivet ikke handler nok i forhold til advars-

lerne om nedgang i fiskebestandene. Regningen for uhæmmet fiskeri kommer før eller siden.

Stramme reguleringer i fiskeriet ville sikkert gavne fiskebestandene og dermed den økonomiske stabilitet. En anden sag er, hvordan man bruger de penge, man nu engang har til rådighed på finansloven. I den aktuelle situation kunne man for eksempel vente med kæmpestore byggeprojekter, der koster flere hundrede millioner kroner. Måske vente til der bliver fundet olie ud for Fær-

øerne. De næste boringer vil blive foretaget snart: Olieelskabet BP har netop besluttet at påbegynde en olieboring midt i oktober måned. Det bliver den sjette prøveboring i færøsk farvand.

Færøerne har et BNP på cirka 11 milliarder kroner og en befolkning på cirka 48.000. ■

Kilder: Medierne, lovtekst, og regeringsrapporter.

Vindkraftens andel av energiproduktionen i Finland är försvinnande liten och pressen på att öka den blir allt större. Klimatförändringen tvingar Finland att ta en närmare titt också på de övriga inhemska förnybara energikällorna.

Blåser det nya vindar i vindkraftens lilleputtland?

Avelkonsumtionen i Finland produceras bara ett tiondels procent av vindkraft. Vindkraftverkens kapacitet är ungefär hundra megawatt, och nya möllor byggs inte heller. Med dessa siffror kan Finland inte ens jämföra sig med Sverige och Norge, för att inte tala om Danmark.

Det hänger inte på väderförhållandena – det blåser vindar så det räckes i Finland också. Närmast har det varit fråga om bristande vilja, vilket också återspeglas i stödpolitiken. Vindkraften har setts som ett slags småpysslande, och eftersom vindkraftsproduktionen inte har fått stöd har också lönsamheten förblivit dålig och volymen liten.

Men situationen kan förändras snabbt. Framför allt vid Bottniska vikens kust finns det planer på vindkraftsparker, som skulle mångfaldiga den nuvarande produktionen. Förutsättningen för att de byggs är att stödpolitiken ändras, och den förändringen är redan på väg.

Finland fick ny miljöminister i slutet av september, då centerns viceordföran-

Hur som helst kan man se att användningen av vindkraft och andra förnybara energikällor måste öka betydligt. Nu kommer ungefär en fjärdedel av konsumtionen i Finland från förnybar energi. I framtiden borde andelen vara minst en tredjedel. Europeiska unionen förväntas före slutet av detta år ställa upp ännu stramare mål för användningen av förnybar energi.

AV MARKKU HEIKKILÄ

Allt för många behöver skogen

Med tanke på det kan en ökning av vindkraften vara den enklaste dellösningen.

Framför allt vid Bottniska vikens kust finns det planer på vindkraftsparker, som skulle mångfaldiga den nuvarande produktionen. Förutsättningen för att de byggs är att stödpolitiken ändras, och den förändringen är redan på väg.

de Paula Lehtomäki blev mammaledig. Under tiden – förmodligen i ett halvt år – vikarierar Kimmo Tiilikainen. Båda gav i sina avgångs- och inträdesintervjuer bestämda utlåtanden för en ökning av vindkraften.

Lehtomäki sade att målsättningen är att öka vindkraftskapaciteten flera tiotals gånger under de följande tio åren. Tiilikainen var inne på samma linje, han talade om en vindkraftskapacitet på 2 000–3 000 megawatt före år 2020. Det skulle motsvara ett par kärnkraftverk.

Det här är alltså vad som sägs. Under regeringsförhandlingarna i våras hade man kunnat skriva in något i regeringsprogrammet om att avlägsna de hinder som elprispolitiken utgör för vindkraften, men det gjordes inte. De praktiska åtgärderna för en kraftig ökning av vindkraften saknas alltså fortfarande.

Andra lösningar ger mer svårigheter. Sannolikt kommer man också att öka användningen av biomassa, men där är problemet att efterfrågan på trä är så stor. En femtedel av råvaran till den finländska träindustrin har under de senaste åren kommit från Ryssland. Nu vill Ryssland höja exporttullarna för trävaror och då blir priset alltför högt för de finländska köparna. Finland har försökt påverka Rysslands beslut såväl genom bilaterala förhandlingar som genom EU och WTO, men hittills utan resultat. Om beslutet om höjda tullar består, måste man ta ut motsvarande mängd råvara ur den finska skogen eller alternativt stänga fabriker.

I viss mån kan man öka avverkningen, men då blir det svårare att öka energianvändningen av trä. Dessutom står den stora konflikten redan nu mellan att

skydda skogen eller utnyttja den som økonomiskog. Dette i synnerhet i de nordre delarna av Lappland, där man också har stött på konflikten mellan turism och avverkning, då man hellre vill visa turisterna orörd natur än upprivna stubbar.

Ett annat problem gäller biobränslena, som ju också används i liten utsträckning i Finland. Nu borde mängden ökas, inte minst på grund av EU-beslut. Men det är svårt att på Finlands nordliga åkrar få lönsamhet i att odla energigrödor som råvara för biobränsle. En ökad import har inte heller ansetts vara riktigt meningsfull.

Dessutom har frågan tagit en ny vändning, då det på senare tid har påståtts att produktion av biobränsle i själva verket ökar utsläppen av växthusgaser och inte minskar dem.

Konstgjorda sjöar rubbar regeringen
Vattenkraften skulle vara en utsläppsfri lösning, men inte heller på den här fronten kan man utan tvister göra något annat än öka de befintliga kraftverkens effekt. Möjligheten att bygga nya kraftverk på två ställen i norra Finland har diskuterats. Problemet är att man då skulle bygga konstgjorda sjöar, och det går inte utan att skyddslagarna upphävs.

Den ena av de två möjligheterna, Vuotos-bassängen i östra Lappland, har diskuterats i ett halvt sekel. Beslut om byggande har kommit och gått, frågan har ältats i alla tänkbara rättsinstanser, t.o.m. på EU-nivå.

Den andra, mindre bassängen, Kollaja, skulle ligga nära Uleåborg och är ett mindre omstritt objekt, men kan inte hel-

ler byggas enligt nu gällande skyddslag.

De här konstgjorda sjöarna skulle inte inverka mycket på Finlands elproduktion, men desto mer på politiken. Ett byggbeslut skulle kunna splittra regeringen. De grönas villkor för att komma med i regeringen var, att dessa bassängar inte byggas, och ett sådant löfte anser de sig ha fått. I de övriga partierna står leden splittrade. Justitieministerposten innehas av de gröna, så i det ministeriet bereds nog inte upphävande av skyddslagarna utan en regeringskris.

Kärnkraftsplaner runt om i landet
I Finland kopplas också kärnkrafts- och klimatkänsningarna samman. Kärnkraftsförespråkarnas argument är att

Finlands klimatpolitik har under den senaste tiden mest gått ut på att reagera på kraven i Kyotoavtalet och EU:s linjedragningar. De egna, självständiga målsättningarna har inte ägnats mycken tanke.

kärnkraften inte orsakar några växthusgaser. Motståndarna säger däremot att man för samma pengar kunde göra under inom energisparande och förnybar energi.

Ett nytt kärnkraftverk byggs som bäst, två andra tillståndsansökningar bereds. Nu har man också börjat söka efter nya placeringar för ett eventuellt nytt kärnkraftverk. Kartläggningar har gjorts framför allt längs Bottniska vikens och Bottenvikens kuster och vissa av de här

placeringsalternativen ligger faktiskt rätt nära Sverige.

Problemet för de nya ansökningarna är att de pågående arbetena på Finlands femte kärnkraftverk i Olkiluoto ligger ordentligt, minst två år, efter i tidtabellen och nyheterna om svårigheter på byggarbetsplatsen duggar tätt. Nu gror också en tvist om vem som egentligen ska stå för kostnaderna för förseningen: den franska tillverkaren, den finländska beställaren – eller den finländska konsumenten?

Blickarna mot år 2050
Klimatförändringen och de hotbilder den för med sig har under det gångna året blossat upp i den finländska debatten och i finländarnas medvetande. Den ena

efter den andra har politiker och näringslivets ledare talat om behovet att svara upp mot klimatutmaningen. Skattepolitiken ska ändras, konsumtionen styras mot mer sparande. Resultaten låter ändå vänta på sig i praktiken: statistiken visar att finländarna hela tiden vill ha större bilar, och i synnerhet de bränsleslukande cityjeeparna har sålt bra.

Det finns inga skatte- eller avgiftsmässiga incitament för att köpa en diesebil med låga utsläpp. Också många

andra praktiska åtgärder ligger bara på diskussionsstadiet. Några vägtullar finns överhuvudtaget inte i Finland.

Finlands klimatpolitik har under den senaste tiden mest gått ut på att reagera på kraven i Kyotoavtalet och EU:s linjedragningar. De egna, självständiga målsättningarna har inte ägnats mycken tanke.

När den nya borgerliga regeringen trädde till, lyftes klimatfrågan tydligt upp i regeringsprogrammet. I praktiken har det märkts i att regeringen utsåg en särskild sakkunnig i klimatpolitik, de grönas unge riksdagsledamot Oras Tynkkynen. Under hösten har han också fått andra uppgifter.

Regeringen förbereder som ett tjänstemannarbete en klimat- och energi-strategi, som skall sträcka sig till år 2020. Arbetsgruppen som leds av Tynkkynen har i uppgift att utarbeta en redogörelse för klimatförändringen ur Finlands synvinkel fram till år 2050. Tanken är att man bl.a. ska fundera på metoder för att minska utsläppen till en femtedel av vad de är i dag. Den här typen av målsättningar är nya i Finland.

Man förbereder sig alltså på många fronter för en stramare klimatpolitik. Några egentliga nya lösningar eller politiska riktlinjer har inte synts till, men de kanske ligger närmare i tiden än vi tror. ■

Vill du prenumerera på Analys Norden?

Det kan du göra kostnadsfritt genom att anmäla dig på www.norden.org

Den exakta adressen för anmälan är: www.norden.org/tilmelding/sk/index.asp

Du kan även kontakta Analys Nordens redaktör, Mats Holmström, genom att skicka dina kontaktuppgifter på maho@norden.org eller via SMS: +45 21 71 71 53

„Handlingens time er kommet i klimapolitikken,“ siger miljøminister Þórunn Sveinbjarnardóttir og henviser dermed til den islandske regerings målsætning, at udledningen af drivhusgasser skal reduceres med 50–75 % inden 2050. Samtidig uddelte hun for første gang tilladelser til udledning af drivhusgasser til storindustrien i landet.

Tornerose vågner af storindustriens slummer

Storindustrien skal ingenting betale for forureningskvoten, udover en ubetydelig administrationsafgift, men det må forventes, at dette ændrer sig inden længe. Forureningskvoten vil med garanti blive stadig mere værdifuld for hvert år, der går, og ministerens parti har erklæret, at storindustrien skal betale for den. I en nylig lov om udledning af drivhusgasser findes der ingen paragraffer, der fastsætter regler for et sådant salg, men heller ingen, der forbyder salget. Ministeren mangler endnu at udarbejde det reglement, der skal følge efter loven, og man må regne med, at kursen bliver klarere, når dette ser dagens lys. En helt anden sag er så, at en eventuel aktion over udledningskvoter må have en klar lovhemmel, alt andet ville være diletanteri.

Historiens grønneste valg

Parlamentsvalget i maj i år var det grønneste, islændingene har oplevet. Befolkningen synes pludselig at være vågnet op af en ond drøm og at have fået en

brændende interesse for miljøspørgsmål. Et nyt parti af miljøforkæmpere viste sig på den politiske scene, men havde blot ikke magt, som det havde agt, eftersom det ikke fik nogen repræsentant på tinge. Alle partierne kendte imidlertid deres besøgstid og lagde vægt på miljøspørgsmål, om end i forskelligt

Parlamentsvalget i maj i år var det grønneste, islændingene har oplevet. Befolkningen synes pludselig at være vågnet op af en ond drøm og at have fået en brændende interesse for miljøspørgsmål.

omfang. Nogle ville lægge alle videre planer om storindustri på hylden, mens andre lagde vægt på skovplantning og andre former for opdyrking som svaret på alle problemer.

Partierne viste sig alle til sinds at styre folks forbrug med hensyntagen til miljøet, f.eks. ved at sikre, at det skulle være mere fordelagtigt for befolkningen at købe og køre biler, der forurener mindre

end de gamle benzinslugere. Og alle sagde, at de ønskede øget forskning i brint og metan som brændstof. Det faldt heller ingen ind at protestere imod, at Island skulle stå ved sine internationale forpligtelser til at mindske udslippet af drivhusgasser.

De partier, der havde dannet regering

i tiden før valget, Selvstændighedspartiet og Fremskridtspartiet, pegede på, at 70 % af det totale energiforbrug på Island hidrører fra miljøvenlige energikilder, og var ganske tilfredse med denne situation. Heroverfor fremførte oppositionen, at der næsten intet var blevet gjort for at mindske udslippet, og at Island ikke burde nyde særlig fordelagtige vilkår i disse sager.

Nu skal der tages fat

Nu er det parti, som inden valget var det største i oppositionen, Samlingsfronten, gået sammen i regering med Selvstændighedspartiet og fik bl.a. miljøministeriet. Dette vil nødvendigvis få indflydelse på regeringens prioriteringer, og i regeringsaftalen kan man f.eks. se dette bekræftet i en erklæring om, at man skal arbejde hen imod at give miljøaspektet øget vægt i skattepolitikken.

I overensstemmelse med denne erklæring overvejer finansministeren nu den mulighed at ændre grundlaget for beskatning af transportmidler og for fremtiden gå ud fra bilernes CO₂-udslip, ikke deres motorstørrelse og vægt, sådan som det længe har været gældende lov.

Islands præsidents fremtidsvisioner går ikke på beskatning, men på den mulighed, at traditionelle benzintanke snart vil høre historien til, når alle vil køre rundt i el- og etanolbiler. Der er dem, der anser det for fuldkommen realistisk, at islændingene i løbet af de kommende 15–20 år vil blive helt fri for benzin og

AF RAGNHILDUR SVERRISDÓTTIR

dieselolie i biler. Her er jo nok af elektricitet, så islændingene burde ikke komme til at lide nød.

De islandske myndigheder viser så sandelig tegn på at ville rydde op i egen bolig i miljøpolitikken. Og bedre sent end aldrig. Den politiske prioritering af opbygning af storindustri førte til, at Island besluttede at anmode om en særlig bestemmelse om udledning i forbindelse med industrielle processer, og denne bestemmelse kom med i Kyoto-protokollen. Samtidig med, at visse stater måtte reducere forureningen og andre sørge for, at den holdt sig inden for

bestemte grænser, fik Island udvirket, at udslippet her i landet ikke måtte øges mere end 10% i aftaleperioden. Vi ville altså allerhøfligst bede om lov til at forurene en lille smule mere end mange andre, sådan at vi ikke behøvede at drosle ned for den storindustrielle udvikling. Og da der begyndte at lyde røster om, at

grænsen. Hidtil har folk anset sig selv for at være miljøforkæmpere, hvis blot de anskaffede den slags biler med diesel- og ikke med benzinmotor.

I midten af september blev der i Reykjavík afholdt en stor konference, hvor hjemlige og udenlandske eksperter talte om fremtidens energikilder. Der blev

nes ud med tiden.

Men alt imens de færreste synes at gøre sig overvejelser om den forurening, der forvoldes af et svimlende antal transporter af passagerer og gods over hele verden, opstår der forargelse over den islandske præsidents rejse til England i privat jettfly, som bliver opfattet som tegn på hans vakkende holdning i miljøpolitikken. I så fald er der mange, der vakler i deres holdning, så meget kan vist slå fast.

Et ørige i Atlanterhavet, der stadig i vidt omfang baserer sit udkomme på fiskeri, har tillige et uløst kæmpeproblem i fiskeriflådens forurening. Selv om alle islændinge skulle give sig til at køre rundt i el-biler og lade dem op hjemme ved deres bolig om natten, kan man ikke umiddelbart se frem til at kunne putte fiskefartøjerne i en stikkontakt ved den nærmeste kaj.

Skibsflåden slipper mere CO₂ end hele befolkningens bilpark. Hvis der ikke findes en passende løsning på dette problem, får islændingene vanskeligt ved at leve op til deres målsætning om en 50–75%’s reduktion i udslippet af drivhusgasser inden for de kommende 43 år. ■

De islandske myndigheder viser så sandelig tegn på at ville rydde op i egen bolig i miljøpolitikken. Og bedre sent end aldrig.

fortsat opbygning af storindustri ville sprænge alle kvoter, lød der endda røster imod, der sagde, at de firmaer, der ville opbygge storindustri her i landet, simpelt hen kunne købe en kvote andre steder. Og bruge den til at forurene her.

Nu er fremgangsmåden en anden. „Der er ikke længere nogen, der spørger, hvorvidt der skal gribes til foranstaltninger, nu spørger man hvordan,“ sagde miljøministeren, netop hjemvendt fra FN’s konference om klimapolitik i september. Kyoto-protokollen rækker kun frem til 2012, og det er tydeligt, at islændingenes indstilling til den nye aftaleproces er mere positiv, end den var før.

Hvad med skibe og fly?

Selv om valgkampen i høj grad handlede om forurening fra storindustri, forståeligt nok, eftersom store udenlandske selskaber står i kø for her i landet at bygge flere og større aluminiumsfabrikker med tilhørende kraftværker, så har islændingene ikke snakket om ret meget andet på det sidste end forurening fra biler. Dette er en stor omvæltning i et land, hvor de fleste helst vil køre rundt i store, stærke jeeps, heri ikke undtaget dem, der aldrig kommer uden for by-

talt om fordele og ulemper ved el-biler, bedre batterier og om muligheden af at oplade bilerne om natten hjemme foran folks egen bolig. Hvad angår brintdrevne biler, er der indhøstet adskillig erfaring, og folk diskuterer nu ivrigt, om ethanol er et ønskeligt alternativ. Nogle mener, at sådan er det, og andre, at det er tåbeligt af islændingene at tænke på den måde. Vi skal, mener de, bruge al el-energien direkte og ikke på energikrævende produktion af ethanol. Selv om sagen ikke er enkel, har alle en mening om den.

I hele denne diskussion om drivhus-effekten synes folk at se fuldstændig bort fra den forurening, der skyldes flytrafikken. Forurening fra jettfly i de højere luftlag anses for at være helt op til fire gange så skadelig for miljøet som samme kvantum nede på jorden. Til trods for dette kom Kyoto-protokollen ikke til at omfatte udslip fra fly, og den forklaring blev nævnt, at folk ikke havde kunnet nå frem til nogen aftale om, hvor forureningskvoten skulle udregnes, dvs. hos afganglandet eller ankomstlandet. Man var heller ikke tilstrækkeligt fremsynede til at være opmærksom på, at flyvemaskiner som regel vender tilbage til samme sted, således at forskellen jæv-

Analys Norden

- Djupgående politiska konsekvensanalyser av det politiska skeendet i Norden.
- Utkommer en gång i månaden under högsäsong.
- Analyser av specialrekryterade skribenter från de fem nordiska länderna.
- Analys Norden är i första hand en webbpublikation, men kan enkelt skrivas ut.
- Utkommer på skandinaviska, isländska och finska.

Analys Norden är en nätpublikation som ger en god insikt i aktuell politik i vart och ett av de nordiska länderna. Utvalda skribenter analyserar vad som sker och varför. Analys Norden publiceras var månad under högsäsong. Vi gör den till dig som vill ha en djupare insikt i de nordiska ländernas politiska liv utöver det som finns i våra dagliga nyheter på www.norden.org.

an

I høst skal Stortinget igjennom den første klimatesten – politikerne skal vise om de er villige til å gjøre noe konkret for å redusere klimagass-utslippene i Norge, eller om de vil nøye seg med å fastsette djerne målsetninger. Kynikerne tror at Stortinget vil gjøre som Regjeringen gjorde i vår; utsette de vanskelige valgene. På den annen side forandres klimaet nå så raskt at det kanskje er grunnlag for radikal politikk.

Felles innsats for klimaet

Etter Tsjernobyl-ulykken i 1986 kom det en miljøvekkelse over landet. Den kulminerte i stortingsvalgkampen tre år etter da partiene startet en budrunde om hvem som kunne kutte mest av klimagassutslippene. Så rullet bølgen tilbake, og i slutten av 1990-tallet var både Tsjernobyl og løftene fra 1989 glemte. Norge fortsatte å øke sine klimagassutslipp, og nesten alt snakk om bærekraftig utvikling forstummet. Historien om den store klimabløffen er blitt gjentatt mange ganger denne sommeren og våren. Akkurat som i 1989 var det i vår en konkurranse mellom partiene om å love størst mulige kutt i klimautslippene.

Skjønt konkurransen ble i grunn avblåst da Jens Stoltenberg på Arbeiderpartiets landsmøte overrasket alle med å gå inn for null-utslipp i 2050 og 30 prosents reduksjon av klimagassutslippene innen 2020. Stoltenberg hadde bare noen måneder før landsmøtet refset sin egen miljøvernminister fordi hun gikk inn for mindre omfattende kutt.

Statsministerens målsetninger på landsmøtet var så ambisiøse at det ikke var noen partier som turte å overby Arbeiderpartiet, men det var heller ikke noen som lovet mindre. Selv Fremskrittspartiet, som i sin tid stemte i mot Kyotoavtalen, støttet Jens Stoltenbergs kuttplaner.

Kostnadseffektiv klimapolitikk

Miljøbevegelsen så den store samstemtheten mellom partiene som et dårlig tegn – mye tydet på at partiene gjemte seg bak sine målsetninger og at de hadde ulike oppfatninger om betydningen av å redusere norske klimagassutslipp. Jens Stoltenberg inkluderer nemlig utenlandske CO₂-kutt i sine klimaplaner. Når han sier at Norge skal være klimagassnøytralt i 2050, regner han med at vi fortsatt kan slippe ut CO₂ her i landet, men at vi skal betale for at det blir kuttet en tilsvarende mengde klimagasser i utlandet.

Dette er kostnadseffektiv klimapolitikk – det bidrar i teorien til at man reduserer utslippene der hvor man får de største kuttene pr. krone. I overskuelig fremtid vil det stort sett være i den tredje verden og ikke i Norge. Når Jens Stoltenberg blir spurt om hvor mye man skal kutte i Norge, svarer han aldri konkret. Han gir inntrykk av at det er prisen som skal være avgjørende – først når kostnadene ved å kutte her blir like små eller like store som kostnadene ved å kutte i eksempelvis Kina, bør det kuttet her.

Miljøbevegelsen bestrider ikke argumentene om kostnadseffektivitet, men fremholder at alle rike land også har en rolle som eksempel og forbilde. Den beskylder statsministeren og Fremskrittspartiet for å legge opp til en politikk der rike Norge kjøper seg fri fra ubehagelige nasjonale klimatiltak. Mistanken, om at hele Regjeringen vil slå inn på den behagelige vei, ble styrket da den såkalte klimameldingen ble lagt frem i forkant av sommerferien. Der var alle målsetningene med, men de konkrete tiltakene for å få ned klimautslippene i Norge kunne telles på en hånd. Sosialistisk Venstrepartis leder, Kristin Halvorsen, innrømmet fra første dag at den klimameldingen hun selv var med på å legge frem ikke var forpliktende nok, og at det om kort tid er nødvendig med kraftigere tiltak for å bidra til å bremse klimaforandringene.

Hun, og de andre SVerne i Regjeringen, sørget for at offentligheten fikk vite ganske mye om den harde dragkampen mellom statsrådene fra de ulike partiene: SV og Senterpartiet hadde presset på for å få Arbeiderpartiet med på ulike tiltak, men de hadde støttet hodet mot veggen. Når det gjelder biltrafikk, ønsker eksempelvis de to små regjeringspartiene en form for veiprising, mens Arbeiderpartiet tviholder på at det er de lokale myndighetene som må gjøre det endelige vedtaket om bompenger og rushtidsavgift. I alle de store byene

AV ASLAK BONDE

er Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet i mot rushtidsavgift – dermed blir det ikke noe av.

Endring i det politiske klimaet

SVs halvering i høstens lokalvalg blir delvis forklart med klimapolitikken. Selv om SV er en pådriver i forhold til Arbeiderpartiet, så er partiet blitt ansvarlig for en klimapolitikk som er langt mer ambisiøs i målsetningene enn i tiltakene. Det er skadelig for et parti som alltid har vært det mest radikale klima- og miljøpartiet.

Med SV i regjering ser flere av opposisjonspartiene en mulighet til å overta posisjonen som miljøvern-velgernes førstevalg. Spesielt de to partiene i sentrum, Venstre og Kristelig Folkeparti, fremstiller seg selv som SVs arvtagere på klima- og miljøområdet. Senere i høst får de en anledning til å vise seg frem – i forbindelse med Stortingets behandling av klimameldingen. Normalt blir det en uinteressant affære, fordi Regjeringen har flertall i Stortinget, og ikke trenger å bry seg om opposisjonspartiernes forslag. Erfaringen tilsier også at regjeringspartiene i Stortinget ikke har forhandlingsrom i saker der det har vært mange interne tautrekninger i Regjeringen – slik som i klimapolitikken.

Likevel kan det skje ting i parlamentet denne høsten – rett og slett fordi trykket fra utenverden er så stort. Helt ulikt fra situasjonen på 1980-tallet – da man

hadde en atomkraftulykke og deretter ingenting – kommer det nå nye ”ulykker” hele tiden. I sommer varslet brebeførere og turistindustri om at breene smelter fortere enn beregnet – for en måned eller to siden fikk vi vite at nordpolen kanskje er borte flere tiår før det beregnede i forskernes worst-case scenarier.

Om det noen gang skal være mulig å få velgerne med seg på å gjøre noe som ved første øyekast kan se ubehagelig ut, er det nå. Det er mye som tyder på at ”klimatrusselen” er i ferd med å bli like truende som Sovjetunionen og atomvåpen en gang var.

Endringene i det politiske klimaet er trolig så store at SV og Senterpartiet ser en sjanse til å få «bedre» kompromisser med Arbeiderpartiet nå enn de fikk i vår. Det spiller også inn at Arbeiderpartiet er uenig med seg selv – det er sterke krefter i partiet som er like utålmodige som SV og Senterpartiet. Til alt overmål snuser Høyre på mulighetene for å være mer offensiv i klimapolitikken enn Arbeiderpartiet, og det er neppe til å leve med for Ap.

Manglende offensivitet

«Mer offensivt» er et vanskelig begrep. Det er nemlig ikke noen grunn til å tro at Stortinget vil være mer offensivt enn Regjeringen når det gjelder Norges målsetninger om reduksjon i klimagassutslippene. Det er på tiltakssiden det kan bli endringer. Der løper diskusjonen i mange ulike retninger: Først og fremst er det en debatt om norske kontra internasjonale kutt. På det nasjonale plan er det spørsmål om hvem som skal redusere – forbrukerne eller næringslivet. Og når den diskusjonen er tatt, kommer alt det vanskelige om hvilke tiltak som er mest effektive, og om hva det er fornuftig å bruke pengene på.

Et eksempel er elektrifisering av sokkelen: På hver eneste olje- og gassplattform er det et lite gasskraftverk som spyr

ut CO₂. Dersom vi legger strømkabler ut til plattformene, kutter vi store utslipp. Men er det verdt pengene? Miljøbevegelsen er delt, det samme er det politiske miljøet.

Både når det gjelder industri og forbrukere, dreier de mest populære politikerforslagene seg om å anvende ny teknologi. Gasskraftverkene skal renses, bilene skal bruke mindre og mer energivenlig drivstoff og det skal bygges høyhastighetstog. Hva som skal gjøres frem til den tid når toget står ferdig og teknologien redder oss, er det færre politikere som snakker om. Bilkjøring kan man ikke gjøre dyrere, fordi det er så mange som er avhengige av bilen. Industrien kan ikke få økte kostnader fordi konkurrentene i utlandet ikke får det, og flyreiser, ja det er distriktspolitikk i Norge.

Løsningen er selvfølgelig å få til internasjonale avtaler som sikrer at forbrukere og industri i alle land tar et krafttak for å stanse takten i klimaendringene. Norge lanserte for et år siden et initiativ sammen med Frankrike om en internasjonal flyseteavgift. På FNs såkalte høy-nivåmøte om klimaet tidligere i høst var Stoltenberg aktiv i arbeidet med å få flere land til å slutte opp om internasjonale klimaavtaler, og å gjøre dem enda mer ambisiøse. Hans tilnærming internasjonalt er som på det nasjonale planet. Først skal man sette seg mål, deretter skal de nasjonale politikerne bruke de internasjonale målene som en slags brekkstang i den hjemlige debatten. Et hovedpoeng er at langt flere land enn i dag må være med i arbeidet.

Stoltenberg er tydelig på at de rike landene må betale mer enn de fattige for å få ned klimautslippene. Den norske tilnærmingen er at man ikke kan nekte land som Kina og India den levestandardutviklingen som vi har hatt, men at hele verden må gi økonomiske og teknologiske bidrag slik at veksten i de nye landene kan bli bærekraftig. ■

